Predgovor godišnjem izvješću o tržišnom natjecanju za 2019.
izvršne potpredsjednice Margrethe Vestager

Malo je tko pred kraj 2019. mogao predvidjeti da će događaji početkom 2020. tako dramatično promijeniti svijet i svjetsko gospodarstvo. Izbijanje pandemije bolesti COVID-19 dovelo je do promjene paradigme u mnogim područjima i morali smo se brzo prilagoditi i preispitati naš način djelovanja. Mislim da je opravdano reći da je u području politike tržišnog natjecanja Komisija ispunila očekivanja.

U skladu s pravilima EU-a o državnim potporama države članice mogu pružiti potporu poduzećima u cilju uklanjanja ozbiljnih poremećaja u njihovim gospodarstvima. U ožujku 2020. Komisija je donijela Privremeni okvir za mjere državne potpore na temelju kojeg države članice mogu osigurati da poduzećima ostane dostupna dostatna likvidnost i pridonijeti očuvanju kontinuiteta gospodarske aktivnosti i radnih mjesta tijekom pandemije bolesti COVID-19. U prvoj polovini 2020. Komisija je, prilagođavajući se razvoju događaja, tri puta proširila Privremeni okvir kako bi odgovorila na potrebe država članica i poduzećâ. Ta su proširenja uključivala daljnju potporu razvoju i proizvodnji proizvoda bitnih za suzbijanje širenja bolesti COVID-19, subvencioniranje plaća i dokapitalizacije. Donošenje Privremenog okvira, a potom i njegovih izmjena, pokazuje da je Komisija uspjela reagirati na okolnosti koje su se brzo mijenjale, prilagođavati im se i nositi se s njima, imajući pritom na umu potrebu za jednakim uvjetima tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu. Jer za snažan oporavak potrebno nam je naše jedinstveno tržište.

Naravno, pandemija bolesti COVID-19 imala je posljedice i na druga područja politike tržišnog natjecanja.

U ožujku 2020., u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje, Komisija i nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje objavili su zajedničku izjavu u kojoj je navedeno kako namjeravaju primjenjivati protumonopolska pravila tijekom krize. Komisija i nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje izjavili su da će poduprijeti potrebne i privremene mjere usmjerene na rješavanje problema nestašica u opskrbi uzrokovanih pandemijom. Međutim, istovremeno su upozorili da će bez oklijevanja intervenirati ako se kriza bude iskorištavala kao krinka za prakse koje su u suprotnosti s tržišnim natjecanjem.

U području borbe protiv monopola, u travnju 2020. Komisija je objavila komunikaciju o privremenom okviru u kojoj su poduzećima date relevantne smjernice. U toj komunikaciji Komisija je utvrdila kako će postupati pri procjeni projekata suradnje potrebnih zbog pandemije bolesti COVID-19, primjerice u svrhu opskrbe lijekovima ili medicinskom opremom.

U području koncentracija, nakon početnog razdoblja u kojem je Glavna uprava za tržišno natjecanje objavila obavijest kojom su poduzetnici zamoljeni da odlože prijavljivanje koncentracija, rad se nastavio s vrlo malo poremećaja, kako u pogledu slučajeva na koje se primjenjuje pojednostavnjeni postupak tako i u pogledu kompleksnijih slučajeva.

Ponosna sam što mogu reći da su se službe Komisije pokazale doraslima izazovima koje je pred njih postavila ova nezapamćena kriza. Vrlo velik broj prijava državnih potpora ocijenjen je u vrlo kratkom vremenu. Kontrola koncentracija na razini EU-a nastavila je funkcionirati i Komisija je poštovala zakonske rokove i ispunila svoje pravne obveze. Provedba protumonopolskih pravila nastavila se bez znatnih kašnjenja.

No ne treba zaboraviti ni na postignuća iz 2019.

Komisijino djelovanje na promicanju otvorenih i učinkovitih tržišta u EU-u obuhvatilo je u 2019. niz sektorâ. EU-ovom politikom tržišnog natjecanja nastavilo se podupirati ključne političke prioritete Komisije povezane s unutarnjim tržištem, kao što su digitalizacija, pravedno oporezivanje, energetika i klima.

Komisija je dokazala svoju sposobnost stroge provedbe pravila tržišnog natjecanja kojima se sankcioniraju protutržišni sporazumi među poduzetnicima i poduzetnici koji zloupotrebljavaju svoj vladajući položaj na tržištu na štetu potrošača. U 2019. Komisija je donijela 15 odluka kojima se sankcionira praksa protivna tržišnom natjecanju. Osim toga Komisija je zaključila četiri protumonopolska predmeta na temelju postupka dobrovoljne suradnje.

U 2019. Komisiji su prijavljene 382 koncentracije. Usprkos malom smanjenju apsolutnih brojki u usporedbi s 2018., broj prijava u 2019. ostao je vrlo visok. Većina koncentracija prijavljenih u 2019. nije izazvala zabrinutost u pogledu tržišnog natjecanja. Komisija je u 2019. donijela 362 odluke o koncentracijama i intervenirala u 19 slučajeva. Tri su koncentracije zabranjene, njih deset odobreno je u prvoj fazi pod uvjetom preuzimanja obveza, a njih šest u drugoj fazi pod uvjetom poduzimanja korektivnih mjera. Većina korektivnih mjera koje je Komisija prihvatila u 2019. sastojala se od prodaje materijalne ili nematerijalne imovine, što potvrđuje Komisijinu preferenciju za strukturne korektivne mjere.

Komisija je u 2019. donijela 308 odluka o državnim potporama. Odobrila je programe državnih potpora koji državama članicama omogućuju ostvarivanje ciljeva zaštite okoliša, uvođenje širokopojasnih mreža vrlo velikog kapaciteta i financiranje istraživanja u ključnim sektorima. U 2019. je odobren drugi važan projekt od zajedničkog europskog interesa (engl. „Important Project of Common European Interest", IPCEI), u području razvoja baterija, u kojem sudjeluje sedam država članica. Nadalje, Komisija je nastavila ulagati napore u sprečavanje država članica da odabranim poduzećima odobravaju neopravdane porezne olakšice i tako im omogućavaju izbjegavanje plaćanja poreza.

U 2019. nastavilo se s evaluacijom pravila tržišnog natjecanja, u skladu s Komisijinim Smjernicama za bolju regulativu, kako bi se osigurala njihova svrsishodnost. U području protumonopolskog djelovanja, nastavljene su evaluacije Uredbe o skupnom izuzeću za horizontalne sporazume, Uredbe o skupnom izuzeću za vertikalne sporazume, Uredbe o skupnom izuzeću za sektor motornih vozila i Uredbe o skupnom izuzeću konzorcija. U području koncentracija Komisija je nastavila s evaluacijom odabranih postupovnih aspekata i aspekata nadležnosti kontrole koncentracija u EU-u. U području državnih potpora, nastavljena je provjera primjerenosti pravilâ uključenih u modernizaciju sustava državnih potpora i određenih drugih pravila. U siječnju 2020. pokrenuta je evaluacija Obavijesti o utvrđivanju tržišta.

Većina tržišta trenutačno je podložna poremećajima, osobito korjenitim promjenama povezanima s aktualnom digitalizacijom društva. Svi se moramo prilagoditi: proizvođači, potrošači, kreatori politika i mi koji provodimo politiku u području tržišnog natjecanja. Da bismo ostali relevantni, ne smijemo biti samodopadni, već trebamo uvijek preispitivati svoj način rada, učiti iz iskustva i, ako je potrebno, revidirati svoje provedbene instrumente. Zato sam naručila izvješće triju posebnih savjetnika „Politika tržišnog natjecanja za digitalno doba", koje je objavljeno u travnju 2019. Posebni savjetnici zaključili su da je osnovni okvir prava tržišnog natjecanja čvrst i dovoljno fleksibilan za zaštitu tržišnog natjecanja u digitalnom dobu. Međutim, upozorili su da bi posebnu pažnju trebalo posvetiti tržišnoj snazi digitalnih platformi. Nakon dubinske analize utemeljene na izvješću posebnih savjetnika i drugim nedavnim izvješćima, u lipnju 2020. Komisija je pokrenula javno savjetovanje o potrebi za

novim instrumentom za tržišno natjecanje koji bi omogućio pristupanje rješavanju strukturnih problema tržišnog natjecanja i to pravovremeno i učinkovito.

Stroga provedba postojećih pravila tržišnog natjecanja ponekad nije dovoljna za osiguravanje dobrog funkcioniranja tržištâ u cijelom gospodarstvu. Kako bi se spriječilo nefunkcioniranje tržišta, može biti potrebno takvu provedbu dopuniti sektorskim propisima. To bi mogao biti potrebno za tržišta na kojima dominiraju digitalne platforme koje djeluju kao „vratari" koji kontroliraju pristup. Za konkurentnost je potrebno tržišno natjecanje – kako na vlastitom, tako i na svjetskom tržištu. Politika tržišnog natjecanja sama po sebi ne jamči konkurentnost. Potrebno ju je dopuniti učinkovitom industrijskom politikom kojom će se stvoriti uvjeti u kojima poduzetnici mogu ostvarivati svoje ideje i omogućiti poduzećima svih veličina da napreduju i rastu. U svojoj komunikaciji „Nova industrijska strategija za Europu" iz ožujka 2020. Komisija je iznijela svoju viziju onoga što želi da EU postigne do 2030. i nakon toga.

Gospodarstvo EU-a otvoreno je i blisko povezano s ostatkom svijeta. Međutim, naša se otvorenost može iskoristiti za narušavanje tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu. To na primjer mogu činiti strana poduzeća koja primaju državnu potporu. Potrebni su nam pravi instrumenti da bismo se pozabavili rješavanjem negativnih učinaka stranih subvencija. Komisija je zato u lipnju 2020. pokrenula raspravu objavljivanjem Bijele knjige o uspostavi jednakih uvjeta na tržištu u pogledu stranih subvencija.

Da zaključim, osnovna EU-ova pravila tržišnog natjecanja danas su jednako relevantna kao i prije više od 60 godina kad su utvrđena u Ugovoru. Zajedno s nacionalnim tijelima nadležnima za tržišno natjecanje Komisija će nastaviti pravedno provoditi pravila na temelju činjenica, dokaza i temeljite analize, poštujući propisani postupak. Učinkovito tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu potiče inovacije, dinamičnost i gospodarski rast na dobrobit svih nas. Politika tržišnog natjecanja pridonijet će ostvarenju glavnih ambicija ovog mandata Komisije, kao što su ekologizacija gospodarstva, oblikovanje digitalne budućnosti EU-a i jačanje gospodarstva u interesu građana.